

Na temelju članka 87. stavak 5., a u svezi sa člankom 236. stavak 1. alineja 12. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/10), federalni ministar zdravstva donosi

PRAVILNIK

O DODATNOJ EDUKACIJI IZ OBITELJSKE MEDICINE

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim pravilnikom utvrđuje se sadržaj i način provođenja dodatne edukacije iz obiteljske medicine (u daljnjem tekstu: edukacija), uvjeti koje moraju ispunjavati zdravstveni djelatnici koji pristupaju edukaciji, odnosno zdravstvene ustanove, koje obavljaju edukaciju, kao i način provjere znanja.

Članak 2.

Edukacija iz članka 1. ovog pravilnika predstavlja organizirani oblik teoretskog i stručno-praktičnog osposobljavanja doktora medicine i medicinskih sestara-tehničara za pružanje zdravstvenih usluga iz oblasti obiteljske medicine.

Edukacija se obavlja pod nadzorom Federalnog ministarstva zdravstva (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), odnosno ustanove koju odredi Ministarstvo, a s ciljem unapređenja kvaliteta pružanja zdravstvenih usluga iz oblasti obiteljske medicine, pojedincu i obiteljima u lokalnoj zajednici, bez diskriminacije u pogledu rase, boje kože, spola i spolne orijentacije, jezika, vjeroispovijesti, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili socijalnog porijekla, imovine, rođenja, bolesti ili drugog statusa.

II. UVJETI ZA PRISTUPANJE EDUKACIJI

Članak 3.

Zahtjev za edukaciju može podnijeti zdravstvena ustanova, odnosno nositelj odobrenja za obavljanje privatne prakse, za uposlenika - doktora medicine, doktora medicine - specijalistu, kao i medicinsku sestru-tehničara svih nivoa obrazovanja (u daljnjem tekstu: medicinska sestra-tehničar).

Uz zahtjev iz stavka 1. ovog članka za doktora medicine, dostavljaju se dokazi o ispunjavanju slijedećih uvjeta:

- o završenom medicinskom fakultetu;
- o položenom stručnom ispitu;
- o posjedovanju licence za rad izdanu od nadležne komore;
- o poznavanju jednog stranog jezika.

Ukoliko se zahtjev za edukaciju podnosi za doktora medicine-specijalistu pored dokaza iz stavka 2. ovog članka dostavljaju se i dokaz o položenom specijalističkom ispitu.

Uz zahtjev iz stavka 1. ovog članka za medicinsku sestru-tehničara, dostavljaju se dokazi o ispunjavanju slijedećih uvjeta:

- o završenom fakultetu, odnosno medicinskoj školi - smjer opći;
- o položenom stručnom ispitu;
- o posjedovanju licence za rad izdanu od nadležne komore.

Članak 4.

Zahtjev za edukaciju iz članka 3. ovog pravilnika podnosi se Ministarstvu.

Na temelju podnijetog zahtjeva, a po provedenom postupku, federalni ministar zdravstva (u daljnjem tekstu: federalni ministar) donosi rješenje.

Rješenje doneseno u smislu stavka 2. ovog članka je konačno.

III. PLAN I PROGRAM EDUKACIJE

Članak 5.

Edukacija iz članka 1. ovog pravilnika obavlja se po planu i programu koji su utvrđeni ovim pravilnikom.

Plan, metodologija i program edukacije iz obiteljske medicine za doktore medicine i medicinske sestre-tehničare, kao i trajanje edukacije, dati su prilogu ovog Pravilnika i čine njegov sastavni dio (Prilog br. 1).

IV. NAČIN OBAVLJANJA EDUKACIJE

Članak 6.

Teoretski dio edukacije obavljaju zdravstvene ustanove koje ispunjavaju slijedeće uvjete glede prostora, opreme i kadra, i to da imaju:

- najmanje jednu prostoriju za održavanje nastave, koja ispunjava higijensko-tehničke uvjete namijenjene za učionice;
- sanitarni čvor u blizini prostorija za nastavu, i to odvojeno po spolu;
- prikladan namještaj u učionici;
- potrebnu opremu i nastavna pomagala neophodna za održavanje teoretske nastave;
- stručni kadar za održavanje teoretske edukacije: specijalisti obiteljske medicine sa najmanje osam godina radnog iskustva na poslovima svog stručnog, odnosno specijalističkog zvanja, kao i iskustvom u oblasti edukacije; specijalisti obiteljske medicine sa znanstvenim ili nastavnim zvanjem;
- medicinske sestre-tehničari visoke stručne spreme, više medicinske sestre, ili medicinske sestre tehničari sa završenim dotrening programom iz obiteljske medicine sa najmanje pet godina radnog iskustva u struci.

Članak 7.

Praktični dio edukacije obavlja se u zdravstvenim ustanovama u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), koje ispunjavaju slijedeće uvjete u pogledu prostora, opreme i kadra, i to:

- da imaju organizacione jedinice prema zahtjevima pojedinog dijela programa edukacije;
- da organizaciona jedinica ima potrebnu medicinsko-tehničku opremu i prostor za uspješno provođenje programom predviđenog osposobljavanja prema zahtjevima suvremene medicine;
- da u toj organizacionoj jedinici u punom radnom vremenu radi stručni kadar naveden u članku 6. alineja 5. i 6. ovog pravilnika.

Teoretski i praktični dio edukacije pružaju i stručnjaci iz drugih oblasti sukladno definiranim nastavnim jedinicama programa dodatne obuke iz obiteljske medicine.

Članak 8.

Ispunjenost uvjeta u zdravstvenim ustanovama, za obavljanje teoretskog i praktičnog dijela edukacije iz obiteljske medicine iz čl. 6. i 7. ovog pravilnika, rješenjem utvrđuje federalni ministar.

Članak 9.

Edukacija po odredbama ovog pravilnika traje jednu školsku godinu.

Edukacija se, u pravilu, obavlja u redovnom radnom vremenu.

V. NAČIN PROVJERE ZNANJA, SASTAV I RAD ISPITNOG POVJERENSTVA, KAO I IZDAVANJE UVJERENJA O USPJEŠNO ZAVRŠENOJ PROVJERI ZNANJA IZ OBITELJSKE MEDICINE

Članak 10.

Po završetku edukacije provjeru znanja polaznika edukacije obavljaju povjerenstva koja se sastoje od po tri člana.

Članove povjerenstva imenuje federalni ministar iz reda stručnjaka koji su provodili edukaciju.

Federalni ministar imenuje povjerenstvo za završnu provjeru znanja doktora medicine i komisiju za završnu provjeru znanja za medicinske sestre-tehničare.

Predsjedatelj povjerenstva za završnu provjeru znanja doktora medicine je specijalist obiteljske medicine sa znanstvenim ili nastavnim zvanjem.

Predsjedatelj povjerenstva za završnu provjeru znanja medicinskih sestara-tehničara je diplomirana medicinska sestra sa završenom dodatnom edukacijom iz obiteljske medicine i edukacijom za predavača.

Članak 11.

Provjeri znanja može pristupiti samo onaj polaznik edukacije koji je redovno pohađao nastavu iz teoretskog i praktičnog dijela.

Provjera znanja iz stavka 1. ovog članka obavlja se pismeno (test), na način koji omogućava stvarno utvrđivanje potrebnog znanja o obiteljskoj medicini.

U toku provjere znanja vodi se zapisnik u koji se unose osobni podaci lica čije se znanje provjerava i podaci o sadržaju provjere.

Članak 12.

Provjeri znanja može se pristupiti najviše dva puta, s tim da između provjera znanja mora proteći najmanje tri mjeseca.

U slučaju da polaznik edukacije i nakon druge provjere znanja ne zadovolji, upućuje se na ponovno obavljanje edukacije.

Članak 13.

Ukoliko polaznik edukacije ne postigne uspjeh ni nakon druge provjere znanja, zdravstvena ustanova, koja je organizirala provjeru znanja dužna je izvijestiti o tome zdravstvenu ustanovu, odnosno nositelja odobrenja za privatnu praksu kod kojeg je polaznik edukacije uposlen, kao i Ministarstvo.

Članak 14.

Zdravstvena ustanova koja organizira edukaciju i završnu provjeru znanja, dužna je najkasnije u roku od sedam dana od dana završene provjere znanja, Ministarstvu dostaviti zapisnike o provjeri znanja i drugu potrebnu dokumentaciju, a radi izdavanja uvjerenja o uspješno završenoj provjeri znanja iz obiteljske medicine (u daljnjem tekstu: uvjerenje).

Polazniku edukacije koji je uspješno završio provjeru znanja iz obiteljske medicine, federalni ministar izdaje uvjerenje iz stavka 1. ovog članka.

Uvjerenje potpisuje federalni ministar i predsjedatelj Ispitnog povjerenstva.

Sadržaj i izgled uvjerenja sastavni je dio ovog pravilnika (Prilog 2).

Nakon dobivenog uvjerenja, polaznik edukacije stiče pravo da u svom stručnom zvanju radi u timu obiteljske medicine.

Članak 15.

Troškove edukacije, kao i završne provjere znanja utvrđuje federalni ministar posebnim rješenjem.

Troškove edukacije, kao i završne provjere znanja snosi zdravstvena ustanova, odnosno nositelj odobrenja za obavljanje privatne prakse koji je uputio polaznika edukacije na edukaciju suglasno odredbama ovog pravilnika.

Članak 16.

O polaznicima edukacije koji su uspješno završili provjeru znanja Ministarstvo vodi evidenciju.

VI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 17.

Polaznik koji je uspješno završio dodatnu edukaciju iz obiteljske medicine, obavezan je da radi u timu obiteljske medi-

cine zdravstvene ustanove, koja ga je uputila na edukaciju, najmanje dvije godine računajući od dana polaganja završnog ispita.

Ako polaznik svojevoljno promijeni radno mjesto ili dobije odobrenje za specijalizaciju iz neke druge grane medicine, dužan je naknaditi troškove dodatne edukacije i završne provjere znanja zdravstvenoj ustanovi, koja ga je uputila na dodatnu edukaciju.

Članak 18.

Zdravstvenom djelatniku koji je obavio edukaciju iz obiteljske medicine u Federaciji, odnosno izvan teritorije Federacije, kao i u inozemstvu, priznaje se plan i program obavljene edukacije, kao i uspješno završena provjera znanja nakon obavljene edukacije.

Članak 19.

Priznavanje edukacije iz članka 18. ovog pravilnika, vrši federalni ministar, na osnovu podnijetog dokumentiranog zahtjeva zdravstvenog djelatnika.

Uz zahtjev iz stavka 1. ovog članka dostavlja se:

- diploma o završenom fakultetu, odnosno medicinskoj školi - smjer opći ili njena ovjerena fotokopija, ako je fakultet, odnosno škola završena u inozemstvu, uz ovjerenu diplomu dostavlja se i nostrifikacija diplome, odnosno svjedodžbe;
- plan i program obavljene edukacije iz obiteljske medicine ovjeren od strane organa koji ga je donio, a ako je u pitanju plan i program iz inozemstva, prijevod istog sa ovjerom ovlaštenog prevoditelja.

Članak 20.

Na temelju podnijetog zahtjeva iz člana 19. ovog pravilnika, a po provedenom postupku, federalni ministar donosi rješenje.

Rješenje doneseno u smislu stavka 1. ovog članka je konačno.

Članak 21.

Zdravstvene ustanove, kojima je odobreno obavljanje teoretskog i praktičnog dijela dodatne edukacije iz obiteljske medicine, na temelju propisa koji su važili prije stupanja na snagu ovog pravilnika, dužni su uskladiti svoju organizaciju i poslovanje sa odredbama ovog pravilnika, u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika

Do isteka roka iz stavka 1. ovog članka, ostaju na snazi rješenja o odobrenju obavljanja teoretskog i praktičnog dijela dodatne edukacije iz obiteljske medicine zdravstvenim ustanovama, izdana na temelju propisa koji su važili prije stupanja na snagu ovog pravilnika.

Članak 22.

Odredbe ovog pravilnika ne odnose se na edukaciju iz zdravstvene njege u zajednici, a što će se urediti posebnim pravilnikom.

Članak 23.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje primjena Pravilnika o dodatnoj edukaciji iz obiteljske medicine ("Službene novine Federacije BiH", broj 1/03).

Članak 24.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Broj 01-37- 5712/11
7. rujna 2011. godine
Sarajevo

Ministar
Prof. dr. **Rusmir Mesihović**, v. r.

Prilog broj 1.

**Plan i program
dodatne edukacije iz obiteljske medicine za doktore i medicinske sestre-tehničare obiteljske
medicine uz metodološko pojašnjenje realizacije obuke**

I PLAN DODATNE EDUKACIJE IZ OBITELJSKE MEDICINE**A. Teorijski dio - 120 sati****B. praktični dio - 120 sati**

- sastanci tima obiteljske medicine – 30 sati

- rad na zadacima (1-4) – 60 sati

- rad na zadatku iz kvaliteta, sigurnosti i akreditacije – 15 sati

- rad na zadatku iz javnog zdravstva (godišnji plan rada) – 15 sati

C. Rad s mentorima u ordinacijama 15 h**Pregled nastavnih jedinica i mentorskih posjeta**

Nastavna jedinica	Naziv
1	Uvod u obiteljsku medicinu i Program dodatne obuke
2	Upravljanje promjenama Prva posjeta mentora timovima obiteljske medicine (polaznicima) na radnom mjestu
3	Diabetes Mellitus: Principi medicine zasnovane na dokazima i važnost adekvatnog vođenja zdravstvenih kartona
4	Kvalitet, sigurnost i akreditacija u obiteljskoj medicini
5	Komunikacijske vještine; suština odnosa doktor medicine/medicinska sestra–tehničar/pacijent
6	Kardiovaskularni problemi - prvi dio: kardiovaskularna procjena Druga posjeta mentora timovima obiteljske medicine (polaznicima) na radnom mjestu
7	Izvešća zadatak 1, psihosocijalni problemi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti – dio I
8	Respiratorna oboljenja
9	Gastroenterologija
10	Pedijatrija/zdravstvena zaštita adolescenata
11	Javno zdravstvo Treća posjeta mentora timovima obiteljske medicine (polaznicima) na radnom mjestu
12	Izvešća zadatak 2, psihosocijalni problemi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti: dio II
13	Zdravlje žena
14	Genitourinarni sistem; dermatologija
15	Gerijatrija: zdravstvena zaštita starije populacije i osjetljivije (ranjive) populacije
16	Onkologija i palijativna njega Četvrta posjeta mentora timovima obiteljske medicine (polaznicima) na radnom mjestu
17	Izvešća zadatak 3, psihosocijalni problemi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti: dio III
18	Kardiovaskularni problemi – dio II: procjena rizika i educiranje pacijenta
19	Kardiovaskularni problemi – dio III: procjena akutnih problema ishrana u obiteljskoj medicini - dio I
20	Peta posjeta mentora timovima obiteljske medicine (polaznicima) na radnom mjestu Izvešća zadatak 4, psihosocijalni problemi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti – dio IV
21	Muskuloskeletni sistem - Neurologija: prvi dio
22	Muskuloskeletni sistem – dio II , ishrana u obiteljskoj medicini – dio II
23	Završni ispit

II PROGRAM DODATNE EDUKACIJE IZ OBITELJSKE MEDICINE (teoretski i praktični dio)

Nastavna jedinica 1 (6 sati)

Uvod u obiteljsku medicinu i Program dodatne edukacije (PDE) (6 sati)

A. Uvod u obiteljsku medicinu (4 sata)

- Reforma primarne zdravstvene zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine,
- Razvoj obiteljske medicine u BiH
- Principi obiteljske medicine
- Bolest i bolesnost (vlastito doživljavanje bolesti)
- Koncepti dobrog zdravlja

B. Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre – tehničare (2 sata)

- Program dodatne edukacije,
- Logistika programa dodatne edukacije,
- Ciljevi učenja,
- Predstavljanje nastavnika,
- Zadaci Programa dodatne edukacije
- Supervizija i podučavanje koje će se odvijati u ambulantama
- Sastanci tima
- Zadaci timova obiteljske medicine tokom PDE

Nastavna jedinica 2

Upravljanje promjenama (6 sati)

Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre - tehničare

- Uloga doktora medicine i medicinske sestre - tehničara obiteljske medicine – tim obiteljske medicine
- Provedba promjena u organizaciji prakse i profesionalnog ponašanja
- Zdravstvena zaštita usmjerena na pacijenta
- Sistem zakazivanja pregleda i kontinuitet zdravstvene zaštite
- Povjerljivost i privatnost

Koordinacija zdravstvene zaštite:

- Upućivanje pacijenata i komunikacija s ostalim akterima sistema zdravstvene zaštite
- Ušteda troškova: uporaba dokaza
- Interakcije doktor medicine/medicinska sestra – tehničar/pacijent: timski rad u kojem članovi daju jedni drugima potporu
- Edukacija pacijenta: organiziranje vremena i prostora

- Principi učenja odraslih: integriranje kontinuirane edukacije
- Sredstva i izvori za učenje

Nastavna jedinica 3

Diabetes Mellitus (DM): Principi medicine zasnovane na dokazima i važnost adekvatnog vođenja zdravstvenih kartona (6 sati)

Nastavni plan i program za doktore medicine (5 sati)

- Medicina zasnovana na dokazima i uporaba vodiča
- Pregled vodiča za dijagnosticiranje i liječenje DM
- Skrining i dijagnoza
- Osnove tretmana: ishrana i savjeti vezani za način života
- Najčešći lijekovi koji se koriste u tretmanu DM
- Inzulin: propisivanje, prilagođavanje doze
- Komplikacije: prevencija; diskusija o slučajevima

Razvoj vještina:

- Vođenje i unošenje podataka u zdravstvene kartone posebno kod kroničnog pacijenta (primjer diabetes)
- Uporaba glukometra
- Podučavanje o pravilnoj uporabi inzulina
- Njega stopala

Nastavni plan i program za medicinske sestre – tehničare (5 sati)

- Uloge i funkcije medicinskih sestara - tehničara
- Sestrinsko istraživanje/praksa zasnovana na dokazima
- Sestrinski proces
- Pregled najvažnijih činjenica vezanih za DM; uključujući vodiče za dijagnozu i osnove liječenja sa uvodom u način ishrane
- Komplikacije DM: uloga medicinske sestre u prevenciji, uključujući njegu stopala (samo uvod)
- Monitoring urina i nivoa GUK-a

Razvoj vještina:

- Vođenje zdravstvenih kartona
- Uporaba glukometra
- Uzimanje istorije zdravlja u sestrinstvu kao instrumenta procjene u sestrinskom procesu
- Njega stopala

Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre – tehničare (1 sat)

Zadatak 1: Modificirana revizija prakse/Audit: koji broj pacijenata sa DM prima zdravstvenu zaštitu i njegu koja odgovara standardima o kojima se diskutiralo – reguliranost vrijednosti GUK-a i A1C hemoglobina, oftalmološki pregled, njega stopala, monitoring hipertenzije, nefropatija

Unošenje podataka u *Flow Sheets* za dijabetičare u ambulanti.

Nastavna jedinica 4

Kvalitet, sigurnost i akreditacija u obiteljskoj medicini (6 sati)

Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre - tehničare

- Sistemi kvaliteta i sigurnosti u primarnoj zaštiti/obiteljskoj medicini
  - Politika kvaliteta i sigurnosti zdravstvene zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine, Zakon o sistemu poboljšanja kvaliteta, sigurnosti i o akreditaciji u zdravstvu i Metodološko uputstvo za uspostavljanje, poboljšanje i održavanje sistema kvaliteta u domu zdravlja odnosno obiteljskoj medicini
  - Koncept kvaliteta i poboljšanja kvaliteta i sigurnosti zdravstvene zaštite
  - Akreditacija tima obiteljske medicine
- Akreditacijski standardi za tim obiteljske medicine i zahtjevi koji proističu iz standarda
- Zaštita usmjerena na pacijenta: mjerenje zadovoljstva korisnika, sistematsko rješavanje žalbi, prava pacijenata
  - Koncepti zadovoljstva i iskustva korisnika zaštite
  - Anketiranja pacijenata
  - Rješavanje žalbi korisnika
  - Kratak pregled Zakona o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata
  - Sigurnost pacijenta i upravljanje rizikom
  - Koncepti upravljanja rizikom i sigurnosti pacijenta
  - Greške u obiteljskoj medicini i njihova prevencija
  - Kontrola infekcije
  - Racionalna propisivačka praksa

Razvoj vještina:

- Dizajn tematskog obrasca za informirani pristanak u obiteljskoj medicini
- Kontrola infekcije u ambulanti obiteljske medicine (politika, procedure, obrasci)

Nastavna jedinica 5

Komunikacijske vještine; suština odnosa doktor medicine/medicinska sestra – tehničar/pacijent (6 sati)

Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre - tehničare

- Vještine slušanja
- Uzimanje istorije i prikupljanje informacija
- Medicina usmjerena na pacijenta
- Odnos liječnik – pacijent
- Težak/problematičan pacijent
- Istraživanje osjetljivih područja, kao što su seksualnost, terminalna bolest, psihijatrijski problemi

Razvoj vještina:

- Uloga razvoja vještina u problemskim situacijama
- Komunikacija unutar tima

Nastavna jedinica 6

Kardiovaskularni problemi - prvi dio: kardiovaskularna procjena (6 sati)

Nastavni plan i program za doktore medicine

- Pacijent sa bolom u prsima (diskusija o slučajevima):
  - o angina pectoris
  - o infarkt miokarda
- Česti kardiovaskularni lijekovi: racionalna uporaba

Razvoj vještina:

- EKG – snimanje, analiza i najčešći problemi
- Vještine fizikalnog pregleda: kardiovaskularni pregled

Nastavni plan i program za medicinske sestre - tehničare:

- Sestrinski proces
- Pacijent sa bolom u prsima: trijaža, uporaba sestrinskog procesa
- Obrazovanje pacijenata o zdravstvenim problemima
- Stadiji razvoja: faktori koji utiču na stavove, motivaciju

Razvoj vještina:

- EKG [razmatranje uporabe – novi aparati]
- Uporaba sestrinskog procesa
- Razvoj sestrinskog plana njege

Nastavna jedinica 7

- Izvješća zadatak br 1; Psihosocijalni problemi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti – prvi dio (6 sati)

Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre - tehničare

- A. Modificirana revizija prakse/audit: koji broj pacijenata sa DM prima zdravstvenu zaštitu koja odgovara standardima? Izvešća, prezentacije i ocjenjivanje (3 sata)
- B. Psihosocijalni problemu u primarnoj zdravstvenoj zaštiti: prvi dio (3 sata)

Nastavni plan i program za doktore medicine

- Anksioznost
- Vodiči za uporabu benzodiazepina
- Diskusija slučajeva
- Depresija
- Racionalna uporaba lijekova

Nastavni plan i program za medicinske sestre - tehničare

- Riziko-faktori za mentalne poremećaje
- Identificiranje znakova i simptoma anksioznosti i depresije
- Riziko-faktori za samoubojstvo
- Uloga tima obiteljske medicine u pružanju podrške pacijentima
- Utjecaj bolesti na obitelj
- Procjena obitelji

Razvoj vještina:

- Izrada genograma i ekomape

Nastavna jedinica 8 **- Respiratorna oboljenja (6 sati)**

Nastavni plan i program za doktore medicine:

- Astma
- Kronična opstruktivna bolest pluća (HOPB)
- Diskusija o slučajevima
- Infekcije pluća
- Pneumonija
- Uporaba antibiotika
- Odkikavanje/prestanak pušenja

Razvoj vještina:

- Uporaba metriranog doznog inhalera (MDI)
- Uporaba mjerača vršnog protoka (Peak Flow Metra)

Nastavni plan i program za medicinske sestre - tehničare

Astma i kronična opstruktivna bolest pluća (KOPB): kliničke manifestacije, uzimanje istorije.

Preventivne mjere: smanjivanje utjecaja okidača (*trigera*); sestrinski menadžment – zdravstveno podučavanje

Diskusija o slučajevima

Prestanak pušenja

Razvoj vještina:

- Uporaba metriranog doznog inhalera (MDI)
- Uporaba mjerača vršnog protoka (Peak Flow Metra)
- Uporaba sestrinskog procesa
- Razvoj sestrinskog plana njege

Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre - tehničare

Zadatak 2: Prestanak pušenja: modificirani audit. Identifikacija pušača u populaciji koja pripada ambulanti; jednostavne intervencije; edukacija pacijenata u ambulanti.

Nastavna jedinica 9

Gastroenterologija (6 sati)

Nastavni plan i program za doktore medicine

- Gastroezofagealna refluksna bolest (GERB): vodiči za pretrage i tretman
- Bolest peptičkog ulkusa
- Diskusija o slučajevima
- Dijareja
- Hepatitis
- Holecistitis/litijaza: racionalna uporaba ultrazvučnog pregleda

Razvoj vještina

- Pregled abdomena (uporaba nastavnih modela)
- Univerzalne mjere predostrožnosti; pranje ruku

Nastavni plan i program za medicinske sestre - tehničare

- GERB i bolest peptičkog ulkusa: opis; kliničke manifestacije
- Hepatitis A, B i C: kliničke manifestacije, prevencija, i univerzalne mjere predostrožnosti
- Problem eliminacije fecesa: konstipacija i dijareja
- Vodič za edukaciju pacijenata
- Sestrinski proces i pacijenti sa problemima eliminacije
- Diskusije o slučajevima

Razvoj vještina:

- Edukacija pacijenata
- Univerzalne mjere predostrožnosti; pranje ruku

Nastavna jedinica 10**Pedijatrija/zdravstvena zaštita adolescenata (6 sati)****Nastavni plan i program za doktore medicine**

- Rast i razvoj dojenčadi i djece: pristup zasnovan na dokazima u zdravstvenoj zaštiti i edukacija roditelja
- Imunizacija
- Česti pedijatrijski problemi (diskusija o slučajevima):
- Povišena tjelesna temperatura
- Bol u abdomenu
- Otitis media
- Egzantemi kod djece

Razvoj vještina:

- Uporaba otoskopa
- Pregled zdravog djeteta
- Uporaba instrumenata procjene

Nastavni plan i program za medicinske sestre - tehničare

- Rast i razvoj dojenčadi i djece
- Česti pedijatrijski problemi; dijete sa povišenom temperaturom: edukacija roditelja
- Prevencija povreda u različitim uzrastima i stadijima razvoja – uloga medicinskih sestara u edukaciji roditelja
- Komunikacija sa djecom različitih uzrasta i stadija razvoja

Razvoj vještina:

- Uporaba instrumenata procjene
- Razvoj sestrinskog plana njege

Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre - tehničare

- Zdravstvena zaštita adolescenata – psihosocijalni problemi: poremećaji ishrane i rizici za samoubistva; uporaba HEADSSS pristupa u procjeni
- Diskusija o slučajevima

Nastavna jedinica 11**Javno zdravstvo (6 sati)****Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre - tehničare**

- Reformske promjene u sektoru primarne zdravstvene zaštite i koncept obiteljske medicine u Federaciji BiH
- Procjena zdravstvenih zahtjeva i potreba populacije u radu tima obiteljske medicine (pokazatelji zdravstvenog stanja, odnos zahtjeva i potreba za zdravstvenom zaštitom, značaj i tehnika socijalno-medicinske dijagnostike)
- Elementi izrade programa zdravstvene zaštite u radu tima obiteljske medicine
- Elementi izrade godišnjeg plana rada tima obiteljske medicine
- Zdravstveno-statističko izvještavanje u primarnoj zdravstvenoj zaštiti/obiteljskoj medicini (medicinska dokumentacija i evidencija, sistem izvještavanja, reformske aktuelnosti)
- Preventivni programi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti /timu obiteljske medicine (neadekvatna ishrana, nedovoljna fizička aktivnost, pušenje, hipertenzija, riziko faktori okoliša)
- Intervencije promocije zdravlja u obiteljskoj medicini

Razvoj vještina:

- Izrada godišnjeg plana i programa rada tima obiteljske medicine

Nastavna jedinica 12

Izvešća zadatak 2: psihosocijalni problemi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti: dio II (6 sati)

Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre - tehničare

- A. Prestanak pušenja revizija prakse/audit – izvješća, prezentacija i ocjenjivanje (3 sata)
- B. Psihosocijalni problemi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti: dio II (3 sata)
  - Posttraumatski stresni poremećaj (PTSP)
    - o Dijagnostika
    - o Liječenje
    - o Saradnja s centrima za mentalno zdravlje u zajednici
    - o Značaj za naše društvo
  - Diskusija o slučajevima

Nastavna jedinica 13

Zdravlje žena (6 sati)

Nastavni plan i program za doktore medicine

- Pregled pitanja vezanih za zdravlje žena
- Kontracepcija
- Vaginitis/Cervicitis
- Diskusija o slučajevima
- Menopauza
- Disfunkcionalna krvarenja iz uterusa

- Osteoporozna i zdravije starijih žena

Razvoj vještina:

- Pregled zdjelice i PAPA test: indikacije, vremenski raspored, izvođenje pregleda zdjelice (uporaba nastavnih sredstava kao što su modeli).

Nastavni plan i program za medicinske sestre – tehničare:

- Uloga medicinskih sestara u zdravlju žena: pružanje potpore, informacija, i monitoring
- Kontracepcija: sve opcije; koristi, neželjena dejstva, djelotvornost
- Vaginitis/cervicitis
- Spolno prenosive infekcije (SPI): znaci i simptomi; opcije liječenja, komplikacije
- Diskusije o slučajevima: sestrinski plan njege u cilju prevencije SPI
- Menopauza: simptomi, psihosocijalni aspekti, opcije liječenja, uključujući ishranu
- Osteoporozna: riziko faktori, opcije ishrane; preventivne pre- i post-menopauzalne mjere
- Diskusije o slučajevima – žena nakon menopauze

Razvoj vještina:

- Sestrinski plan njege za žene sa spolno prenosivom infekcijom i žene nakon menopauze sa fokusom na prevenciju

Nastavni plan i program za liječnike i medicinske tehničare:

Zadatak 3: Revizija prakse/audit - dostupnost PAPA testa ženskoj populaciji u ambulantama. Razlozi niske stope primjene ovog testa. Načini educiranja pacijentica, promoviranje uporabe.

Nastavna jedinica 14

Genitourinarni sistem i dermatologija (6 sati)

A. Genitourinarni sistem (3 sata)

Nastavni plan i program za doktore medicine

- Cistitis kod žena: racionalna uporaba vodiča za dijagnozu i tretman
- Uretritis i prostatitis kod muškaraca: vodiči za liječenje
- Diskusija o slučajevima
- Adekvatna uporaba laboratorijskih testova
- Adekvatna uporaba ultrazvuka

Nastavni plan i program za medicinske sestre - tehničare

- Cistitis kod žena: riziko faktori, kliničke manifestacije, urinokultura
- Uloga medicinskih sestara u monitoringu i rješavanju potencijalnih komplikacija
- Preveniranje rekurentnih infekcija urinarnog trakta
- Diskusija o slučajevima

B. Dermatologija (3 sata)

Nastavni plan i program za doktore medicine

- Česte kožne bolesti u primarnoj zdravstvenoj zaštiti – dijagnosticiranje i liječenje
- Pigmentirane kožne lezije: šta je benigno, a šta bi moglo biti maligno
- Diskusija o slučajevima
- Inflamatorne dermatoze

Razvoj vještina:

- Pregled kože i adneksa

Nastavni plan i program za medicinske sestre - tehničare

- Prenosive bolesti: prenos i kontrola; lanac infekcije
- Uloga medicinskih sestara u prekidanju lanca infekcije: uporaba sestrinskog procesa
- Važnost pranja ruku

Razvoj vještina:

- Djelotvorne tehnike pranja ruku

Nastavna jedinica 15

Gerijatrija: zdravstvena zaštita starije populacije i osjetljivije (ranjive) populacije (6 sati)

Nastavni plan i program za doktore medicine

- Gerijatrijska procjena: više od samog dijagnosticiranja bolesti
- Uporaba lijekova kod starijih osoba: odgovarajuće propisivanje lijekova za starije osobe
- Padovi starijih osoba: prevencija smrtonosnog problema
- Diskusija o slučajevima
- Cerebrovaskularni incidenti
- Depresija ili demencija: diferencijalna dijagnostika

Razvoj vještina:

- Gerijatrijska procjena u kući ili ambulanti
- Procjena rizika za padove

Nastavni plan i program za medicinske sestre

- Normalan fizički razvoj i fizičke promjene
- Psihosocijalni razvoj
- Smjernice promocije zdravlja za starije odrasle: sigurnost, ishrana, vježbe, eliminacija, i društvene interakcije
- Izbjegavanje neželjenih interakcija lijekova: pitanja i strategije
- Kontraindicirani lijekovi kod starijih osoba
- Polifarmacija kod starijih osoba: strategije reduciranja
- Bezbjednost – preveniranje padova: riziko faktori za padove; preventivne mjere

Nastavna jedinica 16

Onkologija i palijativna njega (6 sati)

Nastavni plan i program za doktore medicine

- Česti karcinomi: prisutnost ovog problema u BiH; rano dijagnosticiranje i uloga obiteljskog liječnika u menadžmentu
- Skrining karcinoma (dojke, cerviksa, crijeva, pluća, prostate)
- Saopćavanje loših vijesti: da li pacijenti žele znati istinu.
- Diskusija o slučajevima
- Pitanja palijativne njege: kontrola bola i simptoma

Razvoj vještina:

- Pregled dojki (uporaba nastavnih modela)
- Komunikacijske vještine

Nastavni plan i program za medicinske sestre - tehničare

- Česti karcinomi
- Skrining karcinoma
- Menadžment bola: tipovi bola; procjena bola; barijere u menadžmentu bola; nastavni vodič za monitoring bola i kontrolu bola
- Diskusija o slučajevima
- Nošenje sa tugom i gubitkom: tipovi i izvori gubitaka; stadiji tugovanja; intervju procjene
- Diskusije o slučajevima

Sestrinski plan njege kod pacijenata koji su iskusili gubitak

Razvoj vještina:

- Komunikacijske vještine
- Razvoj plana njege

Nastavna jedinica 17

Izvešća zadatak 3; psihosocijalni problemi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti: dio III (6 sati)

Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre - tehničare

- A. Revizija prakse/audit uporabe PAPA testa kod pacijentica u ambulantama, strategije poboljšanja - izvješća, prezentacije, ocjenjivanje (3 sata)**
- B. Psihosocijalni problemi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti: treći dio (3 sata)**

- Zloupotreba alkohola i lijekova: rastući problem u BiH
  - o Skrining
  - o Liječenje
  - o Lokalni resursi za liječenje
- Nasilje u obitelji
  - o Zakonski okviri
  - o Značaj skrininga
  - o Dijagnostika nasilja u obitelji – karakteristike povreda
  - o Vrste nasilja
  - o Izvori pomoći za žrtve u našem društvu
- Diskusija o slučajevima

Razvoj vještina:

- Uporaba upitnika za ovisnost od alkohola (CAGE upitnik)
- Uporaba AUDIT upitnika

Nastavna jedinica 18

Kardiovaskularni problemi – dio II: procjena rizika i educiranje pacijenta (6 sati)

Nastavni plan i program za doktore medicine

- Kardiovaskularni riziko faktori
- Hipertenzija: vodiči za skrining, dijagnozu i tretman
- Diskusija o slučajevima
- Hiperlipidemija
- Prevencija, pitanja životnog stila, vježbe, ishrana, smanjenje rizika

Razvoj vještina:

- Primjena instrumenata procjene rizika (SCORE) u svakodnevnoj praksi

Nastavni plan i program za medicinske sestre - tehničare

- Kardiovaskularni riziko faktori
- Hipertenzija: vodiči za skrining i dijagnosticiranje; monitoring
- Hiperlipidemija: razmatranje načina ishrane
- Uloga medicinske sestre u prevenciji: pitanja životnog stila sa fokusom na fizičku aktivnost
- Diskusije o slučajevima – uporaba sestrinskog procesa u kreiranju plana njege za fizički neaktivne pacijente koji su u riziku za kardiovaskularne probleme

Razvoj vještina:

- Mjerenje krvnog pritiska
- Sestrinski plan njege

Nastavni plan i program za liječnike i medicinske sestre

Zadatak 4: Revizija/audit zdravstvenih kartona: liječenje hipertenzije

Nastavne jedinice 19**Kardiovaskularni problemi – dio III: procjena akutnih problema, ishrana u obiteljskoj medicini - dio I (6 sati)****A. Kardiovaskularni problemi – dio III (3 sata)****Nastavni plan i program za doktore medicine**

- Atrijalna fibrilacija – aritmije: vodiči za liječenje
- Kongestivno zatajivanje srca: vodiči za liječenje u primarnoj zdravstvenoj zaštiti
- Oboljenja perifernih krvnih sudova
- Kardiopulmonalna reanimacija

Nastavni plan i program za medicinske sestre - tehničare

- Oboljenja perifernih krvnih sudova: riziko-faktori, znaci i simptomi; ulkusi nogu – venozni, arterijalni i neuropatski
- Kardiopulmonalna reanimacija
- Zaštita i njega rane i monitoring rana
- Njega stopala kod pacijenata sa dijabetesom i pacijenata sa venskom insuficijencijom – pacijenti sa rizikom
- Edukacija pacijenata

Razvoj vještina:

- Zaštita i njega rane

Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre - tehničare**B. Ishrana u obiteljskoj medicini – dio I: (3 sata)**

- Temeljni principi i edukacija pacijenata

Razvoj vještina:

Edukacija vezana za ishranu pacijenata sa:

- Dijabetesom
- Hipertenzijom
- Hiperlipidemijom

Nastavna jedinica 20**Izvešća zadatak 4; psihosocijalni problemi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti – dio IV (6 sati)**

- A. Izvešće Zadatak 4 revizija/audit zdravstvenih kartona: liječenje hipertenzije – izvješće, prezentacije, ocjenjivanje (3 sata)
- B. Psihosocijalni problemi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti - dio IV (3 sata)

Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre - tehničare

- Zdravlje raseljenih lica i izbjeglica

Nastavna jedinica 21**Muskuloskeletni sistem - Neurologija: prvi dio (6 sati)****Nastavni plan i program za doktore medicine**

- Glavobolja: međunarodna klasifikacija, dijagnostika i tretman
- Artritis: Osteoartritis, reumatoidni artritis, giht
- Racionalna uporaba nesteroidnih protuupalnih lijekova(NSAIL-a)

Razvoj vještina:

- Fundoskopski pregled
- Tretman nemaligne kronične boli

Nastavni plan i program za medicinske sestre - tehničare

- Njega stopala: kod pacijenata sa dijabetesom – u kojem periodu treba pregledati stopalo; česti problemi stopala; uloga medicinskih tehničara u monitoringu; odsjecanje noktiju; odstranjivanje kalusa i zadebljanih nokata
- Demonstracija tretmana nokata i kalusa

Razvoj vještina:

- Osnovne vještine njege stopala

Nastavna jedinica 22:**Muskuloskeletni sistem – dio II, ishrana u obiteljskoj medicini – dio II (6 sati)****A. Muskuloskeletni sistem – dio II (3 sata)****Nastavni plan i program za doktore medicine**

- Bol u krstima: vodiči za dijagnozu i liječenje
- Česte ortopedske povrede

Razvoj vještina:

- Uporaba nastavnih modela i standardiziranih procedura
- Pregled povrijeđenog koljena
- Pregled povrijeđenog ramena
- Pregled pacijenta sa bolom u leđima

Nastavni plan i program za medicinske sestre – tehničare

- Bol u krstima: edukacija pacijenata – liječenje bola, vježbe, tjelesni mehanizmi, modifikacija rada
- Artritis i reumatska bolest: znaci i simptomi; ciljevi tretmana; smanjenje boli i nelagodje; umanjeње umora, povećanje mobilnosti

B. Ishrana u obiteljskoj medicini – dio II (3 sata)**Nastavni plan i program za doktore medicine i medicinske sestre - tehničare**

- Ishrana dojenčadi: savjetovanje roditelja
- Nadomjesci u ishrani

Razvoj vještina:

- Edukacija vezana za ishranu pacijenata (sa):
  - o Osteoporozom
  - o Koji se oporavljaju od operacije ili akutne bolesti
  - o Renalnim problemima

Nastavna jedinica 23**Završni ispit (3 sata)**

Pismeni ispit sa 100 pitanja višestrukog izbora.

Dva testa: za liječnike i za medicinske sestre.

Svi polaznici polažu ispit istog dana.

Rezultati ispita se objavljuju u roku od 24 h.

U toku Programa dodatne edukacije imenovani mentori (specijalisti obiteljske medicine i, u pravilu, diplomirane medicinske sestre) će obaviti pet posjeta timovima obiteljske medicine – polaznicima na njihovom radnom mjestu u trajanju od 3 sata.

Ciljevi i struktura mentorskih posjeta.

I posjeta:

- upoznavanje mentora i polaznika PDE,
- procjena polaznika i njihovog radnog mjesta (kadar, oprema i prostor), identifikacija nedostataka, plan za prevazilaženje istih,
- upoznavanje s ciljevima mentorskih posjeta,
- iskazivanje potreba i očekivanja.

II, III, IV i V posjeta:

- ponavljanje prethodno obrađenih PDE nastavnih jedinica (diskusija ili rješavanje problema iz prakse) - **(30 minuta)**
- identifikacija problema u radu i pomoć u njihovom rješavanju (provođenje savjetovanja, edukacija pacijenata, rad sa porodicom, rad u kućnoj posjeti, korištenje *flow sheet*-a, praćenje kroničnih pacijenata, audit i sl.) - **(90 minuta)**
- davanje povratne informacije polaznicima, identifikacija pozitivnih polja u radu i prijedlozi za poboljšanje - **(30 minuta)**
- zajednički zaključak i plan za narednu posjetu - **(30 minuta)**

Posjete su predviđene nakon druge, šeste, jedanaeste, šesnaeste i devetnaeste nastavne jedinice.

Posjete obavljaju zajednički doktori medicine i medicinske sestre-tehničari, kako bi promovirali timski rad i suradnju.

Prilog br. 2.

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA**

Broj: .....

Mjesto: .....

Na temelju članka ..... Pravilnika o dodatnoj edukaciji iz obiteljske medicine ("Službene novine Federacije BiH", broj .....), federalni ministar zdravstva izdaje

**UVJERENJE
o dodatnoj edukaciji iz obiteljske medicine**

.....
(prezime, očevo ime, ime) (stručno zvanje)

rođen-a.....
(dan, mjesec, godina) (mjesto) (općina)

..... nakon uspješno završenog teoretskog i praktičnog dijela
(država)
edukacije iz obiteljske medicine za ....., pristupio-la je dana
(stručno zvanje)
..... godine završnoj provjeri znanja pred Ispitnim povjerenstvom Federalnog
ministarstva zdravstva.

Povjerenstvo je ocijenilo da je kandidat uspješno završio-la provjeru znanja iz dodatne edukacije obiteljske medicine, te time stekao-la pravo da u svom stručnom zvanju radi u timu obiteljske medicine.

Predsjedatelj Ispitnog povjerenstva**MINISTAR**

.....

.....